

0.
ION BĂILĂ

ZBUCIUMUL ARDEALULUI

POEZII DIN RĂZBOIUL
PENTRU ÎNTREGIREA NEAMULUI

BUCUREȘTI

ȚIPOGRAFIA ION C. VĂCĂRESCU, Str. Umbrei, 4.

1928

ION BĂILA

ZBUCIUMUL ARDEALULUI

POEZII DIN RĂZBOIUL
PENTRU INTREGIREA NEAMULUI

BUCUREȘTI

TIPOGRAFIA ION C. VĂCĂRESCU, Str. Umbrei, 4.

1928

IN LOC DE PREFAȚĂ.

Poeziile cuprinse aici au fost scrise, afară de cele câteva dela sfârșit, la începutul războiului mondial și sub impresia evenimentelor de atunci. Ele au apărut în ziarul „Românul“ din Arad, iar unele din ele au fost dificultate de cenzura ungurească.

Găsesc necesar să dau această lămurire, fiindcă numai așa se pot explica unele versuri, cari erau menite să ascundă strașnicului cenzor dela Arad adevăratele sentimente, de cari era stăpânită atunci toată suflarea românească din Ardeal. Ași fi putut înlocui acum acele versuri, dar cred că e mai bine să le public așa cum au fost tipărite în vremurile de grea cumpănă pentru neamul românesc, redând astfel mai fidel adevărul istoric.

Tot din considerațiuni de documentare istorică reproduc și poezia «Intâmpinare», pe care astăzi desigur că n'ași mai șemna-o.

* * *

Trebuie să mai spun câteva cuvinte și asupra poeziei «Eroul dela Manilova».

Manilova este un munte în Carpații de Nord și forma pentru câmpul de luptă din Galiția un punct strategic de o deosebită importanță. Era, așa zicând, cheia spre Budapesta și Viena, cele două capitale din fosta monarhie austro-ungară.

În iarna din 1914/15 trupele rusești înaintaseră până la acest punct și amenințau cu cucerirea muntelui Manilova. Apărarea acestui punct strategic fu încredințată regimentului de infanterie 85, care se recruta din părțile sătmărene și era deci aproape curat românesc. În acest regiment servea și căpitanul Valeriu Moga, fiu de preot român din comuna Săsciori, jud. Alba. Patru zile și cinci nopți a ținut căpitanul Moga cu regimentul său piept trupelor rusești, cari erau, după mărturia oficială a comandamentului suprem, de zece ori mai numeroase. Ultimul atac fu dat cu atâta violență încât Rușii fură nevoiți să se retragă.

Astfel au fost salvate Budapesta și Viena prin eroismul unui regiment românesc comandat de un ofițer tot român. Căpitanul Moga a căzut în luptă piept la piept, admirat chiar și de ofițerii ruși pentru eroismul său.

Victoria aceasta a fost atât de însemnată pentru Puterile Centrale încât căpitanul Moga a fost proslăvit ca unul din cei mai mari eroi din războiul mondial. Ziua de 28 Februarie era serbată de reg. 85 ca cea mai frumoasă aniversare. Presa austro-ungară a scris

pagini elogioase cum nu scrisesse pentru nici unul dintre generalii împărătești.

Am fost martor când fostul general de honvezi Artur Fülöp explica la un examen al ofițerilor de rezervă în Cluj luptele dela Manilova și recunoștea că nimic n'ar mai fi putut opri pe Ruși să înainteze spre Budapesta și Viena, dacă acest punct strategic n'ar fi fost salvat în ultimul moment de regimentul de infanterie 85.

Se pune acum întrebarea dacă avem noi dreptul și dacă putem revendica pentru neamul nostru acea glorie reputată la Manilova de Români ardeleni sub drapel străin? Credem, că da. Eroismul e o virtute omenească, care nu poate fi alterată prin vitregia unor împrejurări neprielnice.

Prin eroismul și prin jertfa lor feciorii din Sătmar și căp. Moga au adus cauzei românești în mod indirect un serviciu enorm, căci împiedecând pe Ruși să ajungă la Budapesta și Viena în Februarie 1915 au prelungit campania, dând astfel posibilitate României să intre în războiu, iar Rusiei să se descompună, devenind în felul acesta inofensivă pentru noi, căci o Rusie învingătoare alături de aliați s'ar fi opus cu siguranță formării României Mari. În nici un caz n'am fi avut atunci Bucovina și Basarabia.

Iată pentru ce avem și dreptul dar și datoria să revendicăm pentru noi pe toți eroii români din armata austro-ungară și îndeosebi pe eroii dela Manilova în frunte cu căpitanul Valeriu Moga.

AUTORUL.

In noaptea mobilizării.

In noaptea când s'a pus la cale
Acest războiu îngrozitor
Era în multe inimi jale
Și multe fețe erau pale
De groaza gândului că mor.

Bărbați, cari își lăseau acasă
Soțiile cu prunci minori,
Simțiau destinul ce-i apasă,
Din curte ei dedeau să iasă
Și se 'ntorceau de-atâtea ori.

«Mai e încă destulă vreme,
«Mai stai puțin aci cu noi!»
Așa se auzea cum geme,
In gând spunând cu foc blesteme,
Soția cea cu pruncii goi.

«Pe tine te-am avut de proaptă
«De-acum și până la sfârșit»
Era a unei mame șoaptă.
«Tu nu ești încă poamă coaptă,
«Abia ai dat în pârguit».

«A fost un Dumnezeu pe lume
«Și El ne-a dat să ne iubim»
Suspină-o gură ca de spume.
«Nu vreau să-i știu mai mult de nume
«Acuma când ne despărțim».

In noaptea când s'a pus la cale
Acést războiu îngrozitor
Era în multe inimi jale
Și multe fețe erau pale
De groaza gândului că mor.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Cu plugu'n brazdă...

Cu plugu'n brazdă ne-a aflat solia
In ce năcaz ajunse 'mpărăția
Și am pornit voinicii toți din sat
Să ocrotim cu arma pe 'mpărat,
Să ne păzim de cutropiri moșia,

Căci am simțit de-odată mic și mare
Că scumpa noastră țară e 'n pierzare
Cu tot avutul ei neprețuit
De care veacuri lungi au dijmuit
Poporul nostru, în credință tare.

De-acelaş gând am fost cuprinşi cu toţii
Pe care-l văd în visuri azi nepoţii,
Cu care moşii în mormânt s'au dus;
Acelaş gând în luptă ne-a condus,
Cum duc pe mări vapoarele piloţii.

Iar dacă poate un vapor să spargă
Atâtea valuri în cea apă largă
Să nu răzbim şi noi pân'la liman?
De-om fi mai slabi ca marele duşman
Mai bine vrem din lume să ne şteargă.

Despărțirea.

Mă legănam în visuri fericite,
Cum le visezi în așternutul moale,
Când zgomot surd, de tobe învechite,
Din somnul lin venise să mă scoale.

Am înțeles din două, trei cuvinte
Primejdia, ce sub drapel mă cheamă,
Și de scurțimea ceasurilor sfinte
În toată firea m'a cuprins o teamă.

Dormea încă cernita rândunică
Și chiar și gărla-și potolise glasul,
Când, îmbrăcat în strânsa mea tunică
Spre casa ta îmi îndreptasem pasul.

Ca păstravul, ce-l scoți din apa clară,
Mi-se bătea, în vagă presimțire,
Și inima, că moare pentru țară
Lăsând aci comoara de iubire.

Eu te credeam în visuri adâncită
Când tu erai pe-același drum cu mine.
Sărmană fată! Cum ai fost trezită
Din visurile feciorești, senine.

**Precum din cer se smulge meteorul
Și în neant s'aruncă fără țăntă,
Așa te-a smuls din liniște fiorul
Grozavei vești, și ai căzut înfrântă.**

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Trei fecioare.

La izvorul de sub coaste
Trei fecioare își iau apă.
Trei flăcăi, cari merg la oaste
Călușeii și-i adapă
La izvorul de sub coaste.

Cel mai mare îndrăznește:
— «Dați-ne să bem odată!
Voi nu știți cum își tihnește
Când își dă să bei o fată.» —
Cel mai mare îndrăznește.

Și fecioara cea mai mare
Iute apă le îmbie;
Ca trezită din visare
Face și cea mijlocie
Ca fecioara cea mai mare.

Iar fecioara cea mai mică
Dă și ea ulciorul rece;
Părul ei pe spate-i pică
Și-un fior ciudat o trece
Pe fecioara cea mai mică.

Răcoriți se duc flăcăii
La războiul pentru țară.
Umple doina largul văii,
Doina dulce și amară,
Cum doinesc acum flăcăii.

Doi doinesc, iar unul tace
Și își plânge crunta soarte.
Fata cea mai mică-i place,
Dar el merge-acum la moarte...
Doi doinesc, iar unul tace.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Imnul steagului.

Am pus cu toții câte-un ban din sărăcia noastră
Și niciodată n'a fost dar
Mai sfânt, adus pe vr'un altar,
Ca banii strânși să cumpărăm o flamură albastră

Un pumn de bani, creițari aduși din sate necăjite
Dar mult-puținul ce-l aveam
Cu inimi dragi îl împărțeam,
Căci mult doream s'avem un steag, culorile 'ndră-
[gite.

Și când sergentul nostru drag, Novac, stegarul
[falnic,
Veni cu steagul în trei foi
Un foc se 'ncinse între noi,
Un dor să mergem să luptăm năpraznic și
[năvalnic.

În luptă am intrat cântând, par'că ncepeam o horă,
Și tunurile ne cântau
Și puștile ne fluierau
Și moartea iute ne 'ndrăgi ca și o dulce soră.

Cădeau voinicii rând pe rând, că-i nemilos oțelul
Dar tot mai aprig la atac
Ne îndemna Sergent Novac
Când fâlfâia biruitor și ne'nfricat drapelul.

Frumosul nostru tricolor, cum strălucea la soare!
Și când un glonte îl rănea
El nici din geană nu clipea;
Oricât de mult ar sângera el știe că nu moare.

Cum ar putea să moară el, cel ce fu mort odată?!
Ca și Christos, care-a 'nviat,
Și el pe moarte a călcat
Și-acum pe vecii vecilor viața-i este dată.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

O cale de triumf a fost sub zarea cea albastră.
Pe unde steagul ni-l purtam
Pământ străin noi îngrășam
Cu sânge scump și din belșug din sărăcia noastră

Veteranul.

Bunica-și toarce caerul de lână
Și lung privește 'n focul de pe vatră.
S'aude 'n vale vorbă la fântână
Și undeva, la lună, căinii lafră.

Din vâlvătaia focului de vreascuri
Lumină caldă 'n casă irosește.
Cu cea din urmă foaie de sub teascuri
Pe un genunche moșul povestește:

— «La Königgratzul cel de vechiu renume —
Acolo m'alesei cu mâna ruptă —
Vorbeam cu toți că n'om vedea în lume
Mai crâncenă și mai cumplită luptă.

«Și astăzi iată ce scriu la gazete:
Cel mai cumplit războiu se dă acuma.
Se sapă gropi în loc de parapete,
Și ca sobolii lupți întâiu cu huma.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

«Iți istovești puterea cea mai bună
In umezeala rece de tranșeie,
In loc să lupți la soare și la lună,
Ca om întreg să cucerești trofeie.

«Aşa se 'ntinde fără rost războiul,
Se pierde vraja luptelor pe faţă...
E minunat să vezi venind puhoiul
Menit să şteargă totul din viaţă.

«Tu, baba mea, dă-mi puşca mea pe umăr,
Să-mi pui merinde 'n traista de piele;
Puţine zile am încă la număr,
Mă duc să văd tranşelele acele».

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Bunica scapă fusul de mirare...
Pe pieptul lui ea vede cum luceşte
Medalia, primită'n cinste mare,
Şi-a înţeles că moşul nu glumeşte.

Visul recrutilui.

«Câmpul pare plin de flori ciudate
Și de ierburi, cum nu s'au văzut.
Nu sunt coapte, dar n'auzi cum bate
Un ciocan în mii de coase late?
De cosași tot câmpul s'a umplut.

«Alte ori ieșiam în dricul verii
Să cosim fânețele cântând;
Azi în cap se fac măciucă perii
Și de-acești cosași mai mult te sperii
Când îi vezi cu coasele umblând».

Și recrutul tainic se 'nfioară —
Coasele încep a fâșii.
Peste capul lui granate zboară...
Una poate chiar îl și omoară
Mai curând de cum se va trezi.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Un junghiu.

De pe câmpul de onoare
Unde mor voinici în floare
Vine veste minunată:
Că feciorii din Ardeal
Bat de stâng pe ăl Muscal.

Azi îi vezi încă la plug,
Mâine iată-i drept la Bug.
Strâng din dinți, înjură-odată,
Și în ploaia de granate
Zece cad, unul străbate.

Stau Muscalii buimăciți
Când îi văd pe șanț suiți —
Pân'să prindă ei de veste
Fâlfăie deasupra lor
Mândrul nostru tricolor.

Cad voinici loviți la mir —
Veste noi primim prin fir...
Stai să crezi că e poveste,
Dacă n'ar fi junghiu 'n piept
Să ne spună că e drept.

Sandi.

In memoria profesorului Alexandru Bogdan.

Din mijlocul elevilor iubiți,
Al prietenilor, cari țineau la el,
S'a dus și Sandi, dascălul român,
Când la chemat porunca sub drapel.

A pus în rafturi cărțile lui dragi
Și'n schimbul penei lui, cea cu ecou,
A'ncins din datorie pentru tron
O sabie vitează de erou.

In fruntea trupei, Doamne, cum lupta!
Credeai că vrea să'nvingă pentru toți
Și răzbunând pe moși și pe strămoși
Să facă-un viitor pentru nepoți.

Și pilda lui da roade'ntră ostași,
Și'n scurtă vreme toți eram eroi;
Am fi ajuns vestiți ca în povești
De nu cădea șrapnelul între noi.

Și vai ce soartă crudă am avut!
Șrapnelul ne trântise la pământ,
Dar toți ne ridicarăm, rând pe rând
Ci numai *el* rămase'n două frânt.

Iubitu-i trup l-am adunat frumos
Și spre odihnă vecinică l-am pus.
Ingenunchiați apoi lângă mormânt
O scurtă rugăciune noi am spus.

Ne-am ridicat din nou ca să luptăm,
Căci focul tot mai tare se'ntetea.
Pentru bocit aicia vreme nu-i,
Ori cât de scump era cel ce murea. --

Dar când luptam mai aprig și vrăjmaș
Un nou obuz dușman ne-a căutat,
Da'n loc să rupă rândurile vii
El în pământul proaspăt s'a 'nfundat.

Pe bietul Sandi din odihna lui
O mână nevăzută-l scoase acum:
Pământul n'a fost vrednic a-l ținea,
Mai bine-l prefăcuse 'n praf și fum.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Florile dalbe.

Florile dalbe.

Dalbe flori de sărbători.

Nu s'aud colindători

Cum era de alte-ori

De cu seara până 'n zori.

Triste sunt fecioarele

Că s'au tors fuioarele

Și-au lucrat războaiele

Și s'au țesut pânzele;

Se așteaptă mirele

Să cinstească fetele.

Dar mirele nu mai vine
Că-i trimis în țări străine.
Mulți pe-acolo se cunună
C'o mireasă și mai bună,
Și s'alege cine 'n țară
Se va mai întoarce iară.

Tristu-i satu'n sărbători
Fără cântec de feciori
Fără miri, fără mirese...
Doamne, cum să nu ne pese
Că feciorii cei iubiți
Mor cu toți neprohodiji?

Astăzi se naște Christos—
Doamne, ce amar prinos
Ii aduc acum creștinii
Mai sălbateci ca păgânii.
Florile dalbe, flori.

Duhovnicul armatei.

Duhovnicul armatei își face rugăciunea
In cortul său de pânză, numit acum altar.
Da'n locul mângăierii el simte-amărăciunea
Ce i-o stârnește 'n suflet acest războiu barbar.

Și filă după filă din vechea lui Psaltire
Le'ntoarce și le spune de-a 'ntregul pe de rost,
Și pentru 'ntâia oară se 'ntreabă cu uimire:
Ce e viața noastră, ce-a fi și ce a fost?

Oricum își pune însă această întrebare
Răspunsu-i tot acelaș: un bubuit de tun.
Iar când își amintește cu ce credință tare
A predicat el pacea, îi pare că-i nebun.

În jurul lui căzut-au ca spicele de coasă
Parohienii pașnici, ce mâna-i sărutau;
Nu mai erau sfioșii din valea cea fumoasă,
Ci ca și lei și tigri spre moarte alergau.

Din vechea lui Psaltire n'a mai rămas o filă,
Dar mângăierea dulce în ea n'a mai aflat;
Ba simte chiar că'ncepe a nu-i mai finici milă
De cei sărmani, ce-i duce la locul de'ngropat.

— «Ce e bocitul vostru copii, soții și mame,
«Cu care câte-odată tot satu-l răsculați?
«Afătura de tunuri sunt numai slabe game,
«Suspınuri, cari mai bine în piept să le 'necați.

— «Când petreceam la groapă în satul de sub munte
«Un biet bătrân ori poate și numai un copil,
«Vedeam cum mâna morții umbrea ori și ce frunte
«Și cel mai trufaș suflet îl preschimba 'n umil.

— «Acuma pier voinicii ca florile de brumă
«Și duc cu ei nădejdea de sfinte biruinți,
«Dar nimenea nu plânge acest morman de humă,
«In care nu mai vede nici frați și nici părinți...»

Din astă meditare un sol venit în grabă
Trezește pe duhovnic cu glas jumătățit:
— «Un biet tovarăș moare, dar mai întâiu întreabă
«Nu ai putea, părinte, să vii la spovedit?»

«Dar drumu-icu primejdii împreunat, căci plouă
«Ca grindina pe holde tot gloanțe de oțel».
— «Viața mea, băiete, v'am închinat-o vouă.
«Pornește înainte și du-mă drept la el!»

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Și amândoi prin ploaia de gloanțe se strecoară,
Păziți poate de Domnul ori poate de noroc,
Și greu ajung la omul ce gata e să moară.
Dar lupta se 'ntețește cu și mai mare foc.

Cu glas sfârșit soldatul se spovedește 'ndată,
Primește sfânta pască și moare ușorat.
Preotu-i face cruce, îl mai privește-odată,
Dar când să se ridice—el cade împușcat...

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Trei frați.

In cursul anilor trecuți
Trei frați au fost, pe rând, recruți,
Toți la acelaș regiment
Și-au dus-o până la sergent.

Când a venit porunca'n sat,
Porunca mare de'mpărat,
Și-au strâns copiii mititei
In brațe, și-au plecat și ei.

Toți trei pe după cap s'au prins
Și au pornit pe drum întins.
Năcaz și jale'n urma lor;
In piept ardea al luptei dor.

«Măi frați», grăiește cel bătrân,
Cu ochi căprui, la față spân,
«De m'o lua cumva urgia
«Grijiți copiii și soția!»

BCU Cluj / Central University Library Cluj

«De-o fi să n'am nici eu noroc»,
Vorbește blând cel de mijloc,
«Și-o fi să mă ajungă-o schijă,
Las Domnului pe-ai mei în grijă».

Iar cel mai mic, cu ochi ca mura:
«De-o fi ca să mă dau de-a dura,
«Să nu-mi mai văd nici când iar satu,
«Să scriești carte la 'mpăratu,

«Să știe și măritul sfat
«Că am murit cum am jurat».

.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

De mult căzură'n foc toți trei,
Dar cine 'ntreabă azi de ei?

Pe culmea munților.

Pe culmea munților bătrâni
Numiți frumos: «Carpați»,
Petrec de luni și săptămâni
La foc de tabără Români
Tăcuți și 'ngândurați.

Porunca i-a adus aci,
Dușmanu-i ține 'n loc.
Și niciodată nu poți ști
In zorile ce s'or ivi
Ce-a scris al tău noroc.

Dar tot atât! Până trăiesc
Nu s'amărăsc de traiu,
Nici chiar atunci când flămânzesc,
Căci nici acasă nu găsesc
De multe ori mălaiu.

Când vine câte-un glonț dușman
Și ia vre-o doi din ei,
La ce s'ar mai boci în van?
Așa dă Domnu'n câte-un an
Năpastă la ai săi.

Cu greu trec zilele, cu greu,
Iar noaptea-i făr'sfârșit.
Și știe bunul Dumnezeu
Ce-a mai avea în gândul său
De oameni tăinuit.

Dar noaptea ei privesc în sus
Spre stelele din cer,
Doar le va da vr'un semn Isus,
Căci ei nădejdea'n El și-au pus,
Nu'n glonț și'n lănci de fer.

Iar când îi prinde somnul lin
Și-i leagănă în vis
Iși uită-o clipă greul chin,
Și'n satul lor pustiu ei vin
Și-s ca'ntr'un paradis.

Se pun la vorbă cu ai lor,
Cu pruncii mititei,
Și numai glasul gloanțelor
Și șuierul granatelor
I-alungă dela ei....

In zorii zilei strălucesc
Incărunțiții brazi,
Dar ei acum nu-i îndrăgesc,
Căci alte gânduri îi muncesc
Și alte doruri azi.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Bradul.

Vara 'n munte bradul ne-a fost frate!
Multe zile am petrecut în subțel
Fără gânduri, ca un mieluşel,
Cu mioarele nevinovate.

Unde sunteți ceasuri neuitate?
Bradul astăzi nu mai e la fel,
Fiecare ram pare-un cercel
Dichisit cu pietri nestemate.

Dar și-acum e între noi frăție;
El pe semne și aicea știe
Cât de mult i-am îndrăgit noi frații.

Câte-odată pare că se'ntreabă:
Cine sunt acești voinici de treabă
De-au luat cu-atât avânt Carpații?

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Frații

— Ardeleanul și Basarabeanu —

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Sub poale de pădure în dulcea Bucovină
Se 'ncinse luptă neagră, sălbatecă, haină.
Din zori și până 'n noapte al morții ascuțiș
Făcu, fără cruțare, un groaznic seceriș.

Din mândre regimente frânturi au mai rămas,
Dar cel puțin izbânda o spun cu mare glas,
Căci pierderi și durere se uită prea curând
Când poți să pleci din luptă viteaz și triumfând.
Eroii niciodată în urmă nu privesc,
Ci ochii lor spre zile ce vin și-i ațintesc.
Cu cea dintâi granată ce-o lași din tun să sboare
Simțești că și durerea în inima ta moare.

Sub poale de pădure în trista Bucovină
Un biet rănit se roagă și astfel se închină:
«Oh Maică Precurată, de sufletul mi-oiu da,
«Nevasta și copiii să-i ai în paza Ta».

Dar brațul rupt în două abia și-l poate duce
Să-și facă de 'ncheiere pe piept o sfântă cruce,
El cade pe-un tovarăș, ce pare a fi mort
Și-i seamănă la față, dar nu-i seamănă 'n port.

Se uită bine 'n ochii pe jumătate 'nchiși.

«Acesta-i chiar dușmanul pe care tu-l ochiși.

«Aceasta-i baioneta ce pieptul mi-a străpuns...

«Oh, Doamne, ce păcate aicea ne-a ajuns?!»

Dar cel crezut în moarte de-odată s'a trezit:

«Mărite împărate, mă 'nchin prea umilit.

«Acasă-mi mor de foame copiii și soția,

«Dar de-om pieri cu toții, trăi-va împărăția».

Și se privesc răniții acuma față 'n față:

Ei au acelaș suflet, dar n'au aceeaș viață.

Se strâng duios în brațe să moară fără vină

Sub poale de pădure în dulcea Bucovină.

Eroul dela Manilova *).

Sus pe culmea Manilovei stau voinici din Caucaz
Puși aci din voia sorții prin al țarului ucaz.

În zăpada înghețată și-au săpat adânci tranșee,
Iar pe coasta ce se 'nclină, și-ar putea ușor s'o iee
Cel dușman care-l pândește, și-au făcut îngrădituri

Nu la voia întâmplării, ci cu multe-apucături

Impletind din sârmă groasă și cu colți de lup dințată
Pânză de paianjen deasă nimenea să n'o străbată.

Cu această pază bună ei se cred ne 'nvinși de nime.

Cine-ar și putea străbate pân'la ei pe înălțime?

Cine și-a urît viața? Cine și-ar da trupul pradă
Gloanțelor? Oh, gând de groază!....

*) În amintirea eroului căpitan Valeriu Moga și a vitejilor săi tovarăși de luptă din reg. de inf. nr. 85., recrutat din județul Sătmar Vezi și prefața.

Ziua a 'nceput să scadă
Și pe valea Manilovei, în desișul de brădet,
Vine seara, vine noaptea, liniștite.... Lin, încet
Trec acum tăcute umbre dintr'un loc în celalalt
Ducând veste la companii să stea gata de asalt.
Zingănitul surd de arme face brazii să tresară
Pătrunzându-se de groază ce-or avea să vadă iară;
Colonelul și maiorul stau la sfat cu căpitanii,
Ofițerii cei mai tineri ispitesc ce fac dușmanii.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Știrile ce vin sunt bune. Se dă ordin de plecare
Și în fruntea tuturor merge-un căpitan călare.
Cum îl simt feciorii 'n frunte calcă mai vioiu pământul,
Sub comanda lui le crește și curajul și avântul.
Prin zăpada nebătută ei își fac cu greu pârție
Și zdrobiți de oboseală ies târziu la răspântie.
Căpitanul de călare mângăie cu o privire
De iubire părintească încercata lui oștire.

Roibul fumegând îl poartă par'c'ar fi Mihaiu Viteazul
Când la dreapta când la stânga, neștiind ce e răgazul,
Când aleargă către frunte, de odată sare'n sus,
Sforăe sălbatec — cade de un plumb dușman răpus.

Toată oastea se 'nfioară, dar răsuflă ușorată
Când își vede căpitanul neatins. — Toți știu îndată
Că dușmanul îi simțise; și cu ultima sfortare
Fac asaltul c'o putere și așa înverșunare
Incât ploaia cea de gloanțe poate numai să-i rărească,
Dar nici cum nu e în stare să-i respingă, să-i oprească
Colții cei de lup din sârme rup din carne, creapă oase
Și mai crunt și mai sălbatec decât fiarele hîdoase,
Dar feciorii nu se lasă, înainte dau năvală
Indemnați de căpitanul, care-i a oștirea fală.

Ingrădirile de sârmă au fost toate sfărâmate
Și vitejii de pe culme sunt luați acum din spate.
Trag ai noștri, trag dușmanii; când se gată plumbu'n pușcă
Sar la piept și ca zăvozii cei turbați cu dinții mușcă.

«Boje Țar!» s'aude 'n șanțuri strigătul de disperare.
«Să trăiască împăratul!» strigă-ai noștri și mai tare.
Căpitanul Moga saltă cu stindardul cel crăiesc,
Iar sergentul Pârcălabă pune unul românesc.

Căpitanul și sergentul, ciuruți de gloanțe, mor,
Pe când soarele răsare dinspre Vârful cel cu dor.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Doi husari.

Rătăciți de luptă merg călare
Doi husari, copii vâjnoși de munte.
Caii lor mereu dau foc pe nare
Și de ger au coamele cărunte.
Călăreții-'n cai lovesc din pinteni,
Căci dușmanii'n urma lor sunt sprinteni.

În lumina soarelui ce-apune
Strălucesc stelulele de neauă
Ca beteala de mirese june.
Nu mai are liniște în șeauă
Cel mai tânăr luptător al țării;
Îl apasă liniștea 'nserării.

Zice dânsul: «Măi, fârtate dragă,
Imi simțesc apropiat sfârșitul.
Era bună ca o dulce fragă
Fata, care m'a 'nvățat iubitul.
Ia năframa! Ea în asta plâns-a —
«Și de-o vrea—să te cununi cu dânsa».

«Aoleo! nu-ți bate joc de mine!»
Ii răspunde soțul cu mânie.
«Crezi tu oare că eu n'am cu cine
Să mă duc în sat la cununie?
Ține-ți tu în sân numai năframa!
Scoate spada și ia bine seama!»

Și husarii se pornesc la luptă.
De sub cai zăpada spulberează.
Sare-acuma 'n două spada ruptă
Și 'n amurgul serii scânteiază.
Dă din pinteni năcăjit husarul
De-i cunoaște calul tot amarul.

Simte calul frâul cum smucește,
Ca turbat el mușcă feru'n gură,
Sforăie, de spate se 'ndoiește,
Și la dreapta face o săritură,
In zăpada mare se repede —
Nici husar, nici cal nu se mai vede.

Soțul său, rămas fără tovarăș,
Lasă 'n voie calul, cum va merge;
Și îi vin dușmanii 'n minte iarăș,
Dar nu vrea mai iute să alerge.
Ia năframa și la ochi și o pune —
Un dușman c'un glonte îl răpune.

Cântecul obșitarilor.

Acum ne cheamă și pe noi,
Bătrânii obșitari.
Vultani cărunți, vultani greoi,
Dar în credință tari.

Noi pasul aspru l-am uitat,
Comanda n'o mai știm,
Dar vrem așa cum am jurat
Să 'nvingem, să murim.

«Obșitarii» erau în Ardeal soldații eșiți și din cadrele de rezervă și deci trecuți de 42 de ani. În 1916 au fost înrolați și acești «obșitari» până la vârsta de 52 de ani.

In vine curge și acum
Un sânge de viteji.
Ori cât de greu ne-ar fi la drum
Noi fi-vom pururi treji.

Căci noi suntem nădejdea lui
A craiului bătrân,
Și pavăza Ardealului
Și-a neamului român.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Tu Oltule, val furtunos,
Tu Murăș, blând și lin,
Păziți Ardealul cel frumos
De ori și ce străin.

Iar lacrărilor care curg
De-atât amar și foc,
Din zori de zi până 'n amurg
La voi le faceți loc.

De-o fi vr'un val cutropitor
Le dați în lume glas,
Să știe că de-acest popor
Doar lacrimi au rămas.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Iar de-om eși biruitori
In mări le veți vărsa,
Și noi în cântece și hori
Uitării le vom da.

Leana.

Leana 'ncalecă pe Murgul
Bărbătește, ca un june,
Și cântând o doină tristă
Calu 'n pas domol și-l pune.

Greu e drumul sus la munte
Tot în stâncă ne 'ncepută,
Și-i pustiu, doar' ici și colo.
Se arată câte-o ciută.

Leana tot mai jalnic cântă,
Căci aminte ea-și aduce
De acele vremuri bune
Petrecute sus la cruce.

Ah, ce ceasuri dulci, ce zile
Au putut atunci să fie
Când lua pe cel mai sprinten
CaI comat din herghelie

Și mergea, mergea zorită
Cu iubitu-i să vorbească.
Scânteia 'n potcoave stânca
Ca din cremena și iască.

Caii cei mai buni și aprigi
I-a luat împărăția.
S'a ales numai cu Murgul
Din întreagă herghelia.

Dar acuma tot atâta-i!
Nu mai are nici o grabă,
Nu-i mai iese nime 'n cale,
«Unde mergi?» — n'o mai întreabă.

Că-s pustii acuma munții,
Nu mai sunt voinici la turme,
Cari să-i iese la răscruce
Și poteca să i-o curme.

Dar nici Leanei nu-i mai pasă
Unde merge, ce mai face,
De când Vlad al ei departe
Sub străină glie zace.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Mama răniților.

Când țara Ta gema de chinuri grele
Și bravii ei soldați zăceau răniți
Știind pe Vodă n'ploaie de șrapnele,
Tu mângâiai pe cei nefericiți.

Cu mâna de princesă delicată
Atâtea răni trupești ai vindecat,
Pe când cu vorba dulce, fermecată,
Cu mult mai mari dureri ai alinat.

De când ne prinse 'n val-vârtej puterea
Războiului atâta de temut,
Pricepem și noi ce a fost durerea
Prin care Tu atuncea ai trecut,

Și ne 'ngrozim, că poate goarna sună
Ca mâine oastei Marelui Carol,
Și 'n creerii Carpaților s'adună
Și 'n jurul criptei toți vor da ocol.

Cu glas puternic vor chema în frunte
Pe căpitanul cel nebiruit.
Vor tresări și stâncile din munte
De viforul ce-o fi deslănțuit.

Și mașele și bieteie neveste
Din cripta rece Vă vor ridica.
In lumea 'ntreagă se va duce veste:
Iubirea lor viață iar V-or da.

Cum ar putea să-și lase ele fiii
Și soții lor să între în războiu,
In iadul lunei, care 'nghite viii
Și-i nesătul, — să între fără Voi?

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Corbii

Doi corbi bătrâni, de foame rupți,
Cu ochii oboșiți și supti
De-a bătrânețelor povară
Iși plâng viața lor amară,
Iși plâng năpraznicul sfârșit,
Ca un păcat de ispășit.

De-asupra lor plutesc cocori,
Iar alte paseri saltă 'n hori
In jurul lor cu voie bună;
Pădurea 'ntreagă se 'mpreună
In nesfârșita veselie —
Știu corbii oare ce o să fie?

Lumini feerice s'aprind,
Bogate mese se întind,
Ospățul crește, ia avântul
Ce'mbină cerul cu pământul,
Dansează sfinții, își petrec —
Bătrânii corbi înghit în sec.

De foame rupți, bătrânii corbi
Din ce în ce devin mai orbi,
Nu-i nimeni să le deie hrană,
Un strop de vin prelins pe vrană,
Nu simte nimeni mila lor
Și-'n marele belșug ei mor.

Prizonierii din Siberia.

Pe munții Aziei pustii
Ca și pe sterpele-i câmpii
Cad razele de lună plină
Și trista noapte o 'nșenină
Și cu lucirea lor de ghiață
Mai dau nădejde de viață
Ființelor atât de dragi
Crescute-n țările cu fagi,
Pe tainici văi cu mândre flori,
Cu pasări și cu doinitori.

Ca fine coarde de vioară
A lunii raze se 'nfioară
De suflul dureros de șoapte,
Cari umplu nesfârșita noapte.
Va ști ea, luna, ce 'nsemnează
Atâtea inimi cari oftează,
Atâtea suflete sdrobite,
Cari o privesc acum mâhnite,
Și cari în chinuri mor de ger
În țara blănilor de jder?

Dar voi, sârmanilor trudiți,
Din sânul patriei goniiți,
Ca niște făcători de rele,
Ce înțelegeți azi din stele,
Din tristul luminat de lună?
Știu ele oare să vă spună
Durerea dulcilor soții
Și chinu 'n care mor copii
De dorul taților iubiți,
Goniiți din țară și trudiți?

Oh, locul unde astăzi stați,
Și multe rele îndurați,
E pentru noi un nou Calvar.
Prin voi răscumpără-se iar
Păcatul nostru strămoșesc,
Prin care neamul românesc
Trăit-a două mii de ani
Răzleț și frânt de-ai săi dușmani.
Răbdați! A voastră-i suferința.
A neamului e biruința.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Imnul unirei.

Cu prilejul Marelui Adunări naționale din Alba-Iulia

I. XII. 1918.

Neam român din patru unghiuri, fruntea ți-o ridică sus,
Căci din somnul cel de moarte înviai-ai ca Isus!
Lanțul sclavului de veacuri azi îl scuturi la pământ,
Iar dușmanii tăi ca pleava umblă-acum bătuți de vânt.
Cei-ce-au vrut ca să-ți răpească legea ta și graiul tău
Au ajuns de-ocara lumii sub blăstămul cel mai rău.

Neam român, ridică-ți glasul, căcișicerulși pământul
Vreau acuma să te-asculte, să-ți audă azi cuvântul.
In cetatea cea străbună, ridicată de Traian,
Azi se 'nalță-a doua-oară falnic vulturul roman
Și cu ochii lui cei ageri spintecă văzduhul mare
Neamului român să-i pună nouă și mai largi hotare.

Neam român, îndreaptă-ți ochii, spre cetatea'n care
[odată

A intrat Mihaiju Viteazul cu viteaza lui armată.
Nu vedeți voi pe ruina zidurilor învechite
Umbra lui, care vestește vremurile împlinite
De-a lua în stăpânire pe vecia vecilor
Ce dușmanii îi răpiră tâlhărește, prin omor?

Neam român, tu și urechea ți-o apleacă și ascultă,
Căci povestea ta e lungă și durerea ta e multă,
Mut ai fost tu până astăzi și de-ai vrea ca să mai taci
Ar vorbi în lumea largă pietrile pe care calci.
Schingiuirile lui Horia cum pot rămânea uitate?
Horia, care 'ntâiu strigase: «Impărate, fă dreptate!»

Neam român, până acuma toate ți-au fost înzadar
Și revolța cu puterea, ca și ruga la altar,
Căci dușmanii te 'mpărțiră — să te poată stăpâni.
Astăzi însă într'un cuget și 'ntr'un simț ne vom uni
Și vom spune 'n lumea mare că suntem aceiași fii
Noi români din patru unghiuri și din patru 'mpărății.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Steaua României.

Furtună 'ngrozitoare se întinse,
Dă'n valul său întunecat și greu
Când țara noastră scumpă o cuprinse
Mai viu nădejdea 'n bine se aprinse,
Ni se 'ntărea credința 'n Dumnezeu.

Și în durerea mare și cumplită,
In chinurile supra-omenești,
Ne mângâia cu raza ei iubită
Frumoasa stea, ce nu era ivită,
Dar s'anunța pe bolțile cerești.

Din ce creștea furtuna tot mai mare
Și 'ntuneca frumosul cer senin
Sporea și raza stelei sus, în zare,
Ne trimitea mai multă alinare,
Ne ușora cumplitul nostru chin.

Era o luptă între rău și bine,
O măsurare între cer și iad.
Dar noi speram, căci te aveam pe tine,
Măreață stea, în sferele senine,
De unde stele nici odat' nu cad.

Acum furtuna e ca și trecută,
Năcazul nostru e ca și sfârșit,
Și raza stelei, dulce și plăcută,
Carpații dragi pe frunte îi sărută
De tremură Ardealu 'ntinerit.

Pace

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Pe văile de taine pline dorm liniștit acum Românii,
Căci frați de-ai lor țin strajă noaptea să nu-i mai su-
pere păgânii.

E pace dulce pe coline, ce par în visuri adâncite,
Doar când și când s'aud prin crânguri cântări de mierle
'ndrăgostite.

Nici câinii nu mai latră-acuma după voinici hoinăritori;
Pustii sunt satele sărmăne de floarea mândrilor feciori.

Pe perini cu otavă pline veghiază fete tinerele
Cu dorul zilelor frumoase, de cari n'avură parte ele.

În curți sclipește'n raza lunii oțelul limbilor de plug,
Pe când în grajduri zac pe paie plăvanii obosiți de jug.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Tăcere peste tot și toate! Un somn adânc și liniștit!
Se odihnește-acum Ardealul de tot trecutul chinuit.

Povestea unei coroane

BCU Cluj / Central University Library Cluj

— Pentru 10 Maiu 1919 —

Din poveștile frumoase, auzite din bătrâni,
Cari ne spun de vremuri grele, petrecute de Români,
Cea mai mult fermecătoare, ce-a 'ncântat pe toți la fel,
E povestea cu coroana făurită din oțel,
Scos din tun turcesc, din care, apărat de zid și șanț,
Tras-a lifta cea păgână fără milă 'n dorobanț.

«Nu-i coroană lustruită, dar ca soarele de Mai
«Strălucea pe fruntea celui mai cuminte dintre crai
«De umplea cu-a ei lumină țara până sus la munți
«Și la Dunăre devale». — Vorba moșilor cărunți
O sorbeau de pe-a lor buze nepoștii, mititei,
Cu atâta drag—și ură de ferbea sângele 'n ei.

«Craiul ce purta coroana n'a avut o țară mare,
«Dar îl pizmuiau vecinii pentru brațul lui cel tare,
«Și cu ură ne 'mpăcată ce de veacuri o nutriră
«Se sculară împotriva-i țara de i-o cutropiră.
«Bunul craiu de supărare scoborâtu-s'a 'n mormânt
«Și a dus cu el coroana s'o ascundă în pământ.

«Astfel a rămas urmașu-i fără de coroana sfântă.
«Dor acum cu mic cu mare ziua-noaptea se frământă
«Ca să făurească alta. — Dorobanțul stă de pază,
«Granițele să păzească, pe când alții 'n sârg lucrează
«Ca s'adune tot ce este mai frumos pe-al nostru plaiu
«Și să făurim coroana pentru al *Doilea Mihaiu*.

«Soarele de Maiu lucește poleind întreg Ardealul.
«Dar pe când sub raza-i dulce, ce se varsă ca și valul,
«Lumea mișună, s'agită, să clădească, să răstoarne,
«Dorobanțul brav la graniți moare 'n sunetul de goarne,
«Inșă fiii cei mai vitregi, cari cerșesc din poartă 'n poartă,
«Moții, sapă după aur să facă coroanei toartă».

După trecerea furtunei vine timpul veseliei,
Vine timpul înfrățirii, înfrățirea României.
Frați cu frați de-aceeași mamă, țări surori de-aceeași lege
Vreau pe veci să se unească sub un sceptru, sub un rege,
Și sporind ca prin minune al poveștilor tesaur,
Se începe azi povestea cu coroana cea de aur.

Intâmpinare.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Prințului Carol.

Tânăr craiu, în țara noastră fii acum binevenit,
Căci de veacuri nesfârșite neamu 'ntreg Te-a tot dorit.
Gândul, că-i veni odată a fost visul cel mai drag
Pruncului scăpat din leagăn și cărunțului moșneag.
Și acum, văzând aievea visul nostru 'nfăptuit,
Stăm uimiți ca de-o minune dintr'un basm închipuit.

Tânăr craiu, ce vii cu nimbul unor încercați eroi,
Vei găsi tovarăși vrednici ori și unde printre noi,
Căci prin suferințe grele, dar nutriți de-un ideal
Intăritu-s'a în veacuri neamul nostru din Ardeal
Și cu toată amărăciunea vremurilor de urgie
N'am perdut nădejdea sfântă c'acest ceas tot va să vie.

Tânăr craiu, ce vii pe urma marelui voivod Mihaiu,
Intâlni-vei a lui umbră pas de pas pe-al nostru plaiu,
Și cuprins de 'nfiorarea gândului ce l-a pătruns
Tu pricepe-vei aievea pe ce locuri ai ajuns.
In nobleța Ta de tânăr și de viitor stăpân
Vei jura să faci Ardealul templul neamului român.

Tânăr craiu, în țara noastră fii binevenit acum
Și noi suflete și inimi Ți le-așternem toate 'n drum,
Căci noi credem încă 'n basmul cu feciorul de 'mpărat
Ce făcea să crească roze pe pământul ce-a călcat
Și să cânte frunza 'n codru și păraiele în vale —
Stai la noi, și schimbă'n chiot doina noastră cea de jale.

Sibiu, 1919.

Eroii neamului

Cu inima cuprinsă 'n spaima morții
V'am petrecut din văi la drumul mare,
Când ați plecat în voia crudă-a sorții
Să apărați a patriei hotare.

Cu drag v'ați dus, uitând în brazdă plugul,
Lăsând soții și copilași nevrâstnici.
In piept v'ardea un dor, aprins ca rugul,
Să nimiciți pe ai sfintei păci potrâvnici.

Vă cunoșteam virtuțile străbune
Și așteptam să vină vești în țară
De vitejii mărețe, de-o minune,
Ca vechiul nimb să reînvie iară.

Dar voi ați pus o nouă temelie,
Mai trainică, mai largă și mai bună:
Ați arătat prin jertfe și tărie
Că nu trăim din gloria străbună.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

In veci vă fie jertfa preamărită,
Eroi căzuți, uitați și fără nume.
Voi ați făcut din nația smerită
Un mândru neam, temut în larga lume.

Sâmbăta morților.

Aprinde-vom făcliile de ceară
In amintirea celor răposaji.
Va fi o jale sfântă și amară
Din malul Tisei până la Carpați.

La reci morminte și la cruci umile
Acuma însă nu ne vom pleca.
Iubiții noștri au murit cu zile
In loc străin, departe, undeva.

Da 'n noaptea asta iar ni-i dă pământul
Ce i-a 'nghițit atât de nemilos;
Vor auzi iubiții iar cuvântul
Ce-i cheamă-acasă dulce și duios.

Și vor veni ca roiuri de albine
Să stea un ceas de vorbă cu ai lor;
Durerile o clipă să ne-aline,
Să stâmpere în noi arzându-l dor.

Aprinde-vom făcliile de ceară
In amintirea celor răposaji.
Vom stânge 'n lacrimi jalea cea amară
Din malul Tisei până la Carpați.

UPRINSUL

	<u>Pag.</u>
In loc de prefață	5
In noaptea mobilizării	9
Cu plugu'n brazdă...	12
Despărțirea	14
Trei fecioare	17
Imnul steagului	21
Veteranul	24
Visul recrutului	27
Un junghiu	29
Sandi	31
Florile d'albe	35
Duhovnicul armatei	37
Trei frați	42
Pe culmea munților	45
Bradul	49
Frații	51

	<u>Pag.</u>
Eroul dela Manilova	53
Doi husari	57
Cântecul obștarilor	60
Leana	63
Mama răniților	67
Corbii	70
Prizonierii din Siberia	73
Imnul unirei	77
Steaua României	81
Pace	83
Povestea unei coroane	85
Intâmpinare	88
Eroii neamului	91
Sâmbăta morților	93